

Monitoring, evaluation, supervision, survey and research

1-Monitoring نظارت

It is a regular and clear collection and analysis of information for implementation progress

دایوه عادی او واضح پروسه ده کومه چی دمعلوماتو راټولولو او تجزیه کولو لپاره پکار وړل کیزی

2- Evaluation ارزیابی

It is learning and management assessment of to judge about the efficiency, effectiveness, and Impact of the project or work

دا دزده کړی او مدیریت یوه ارزیابی ده چه د پروژی د مثریت او مؤثریت په اړه قضاوت کوی

3- Supervision

It is continues process for helping the personnel to Improve their activities

دایوه دوام لرونکی پروسه ده چی له کارمندانو سره کمک کوي چی هغوي خپل کارونه تقویه کوي

Audit

This process only for financial issues and we can say it financial evaluation

General type of monitoring

Administration or management monitoring	Financial monitoring مالي نظارت	Program or Project monitoring
---	------------------------------------	-------------------------------

د نظارت او سوپرویزن فرق

Monitoring	Supervision
Focus for work دکار لپاره فکر کوي	Focus for work and staff دکار او کارمندانو لپاره فکر کوي
Finding problems مشکلات پیدا کوي	Accomplishment / problem and solution مکمل کول / مشکلات او حل يي
Every monitor is not supervisor هر مانیتور سوپر وایزر نه شي کيداي	Every supervisor is monitor هر سوپروایزر مانیتور دي
Can be conducted internally and externally	Always conducting internally

Difference between monitoring and evaluation

Monitoring	Evaluation
Look at the process of the work دکار جریان گوري	looks at the ends or result of the work دکار خاتمه او نتیجه گوري
Conducted regularly and systematically منظم اودسیستم سره یو زاي کار کوي	Evaluation is time bond and periodic process او ارزیابی د وقت مطابق اودوريي پروسه ده
Alert decision makers about deviation from free selected course of action منیجران او	Provide an input future planning and provide bases for learning also

تصميم نيونكي د روزمره كار نه خبروي	demonstrate accountability تياروي داينده لپاره يو پلان او د زده كړي لپاره اساسات او محاسبه تقويه كوي
Low managers are responsible for monitoring	Top managers are responsible for evaluation

Reasons for evaluation

- 1-achievement to see what has been achieved چه پوه شو سه شي مو تر لاسه كړي دي يا سه لاسته راوړنه لر
- 2-measuring progress in accordance with the objectives of program دپروژي اندازه كول دپروگرام داهدافو مطابق
- 3-Identify strengths and weaknesses to strengthen the program and remove weaknesses
- 4- Seeing if the effort was expensive to know what difference the program has made كتل ددي چي ايا زمونږدا عمل قيمت درلود كه نه يا چي پوه شو چي پروگرام كوم تغيرات مينز ته راوستلي
- 5- Cost benefit to know were the costs reasonable دقيمت فايده چي پوه شو چي ايا قيمت مناسب ووكه نه
- 6- Improving monitoring for better management دنظارت تقويه كول دبهترينه مديريت لپاره
- 7- collecting information to plan and manage program activities جمع كول دمعلوماتو
- 8- Sharing experience to prevent others making similar mistakes or to encourage them to sue similar methods دتجربي شريكول چي دنورو لپاره دموجودي غلطي نه مخنيوي وشي او هغوي تشويق شي چي همداطريقه استعمال كړي
- 9- Improving effectiveness to have more Impact تقويه كول د موثريت چه بايد زياد تاثير ولري
- 10- Allowing for better planning for to be more in the line with the needs of people especially at community اجازه وركول دبهترينه پلان لپاره يعني چي كار نور هم دخلكو دضرورت مطابق وشي خصوصاً دولس

Shortly some reasons for Evaluation

- 1-Monitor progress and effectiveness 2- consider costs and efficiency 3- show where change were needed 4- help to plan more effectively for the future

دپروگرام دپيشرفت او موثريت لپاره 2- فكر كول په باره دقيمت او موثريت كي 3- پوه شو چي چيرته تغيراتو ته ضرورت لرو 4- خلكو سره مرسته كوي تر سو نو موثره پلان داينده لپاره ترتيب كړي

Other reasons for evaluation

Our funding agency wanted for it 2- the ministry asked for it 3- the researchers wanted to try out new evaluation techniques 3- new material was needed for publicity purposes

Usage of evaluation هغه شيان چي په هغه كي ارزيابي صورت نيسي

- 1- Program activities 2- human resources 3- material resources 4- information 5- fact and figures
 1 د پروگرام فعالیتونه 2 بشري سرچیني 3 دشیانو یا موادو سرچیني 4 معلومت 5 اعداد او ارقام

Baseline data this is the set of data we collect on our indicators before the implementation of the project or as soon as possible after implementation

اساسی معلومات دا دهغه معلوماتو مجموعه ده کوم چی مونږه د پروژي د شروع کولو نه مخکی او یا دومره ژر وروسته د پروژي له شروع کولو نه راتولوو څمره ژر چی امکان ولری دغه معلومت مونږ ته د پروژي نه مخکی د وضعیت حالت را معلومی

Activities the main things which we actually do during the implementation of the project is activities for example providing training for staff and construction of clinics

فعالیتونه هغه کارونه دی چی مونږه بی په عملی توگه د پروژي د تطبیقولو لپاره سرته رسوو

د ارزیاپی عمومی قسمونه General types of evaluation

We have generally five types of evaluation which are 1- beginning evaluation or ante evaluation 2- midterm evaluation 3- final or post evaluation 4- Meta evaluation 5- thematic evaluation

مونږه په مجموع کی پنځه قسمه ارزیاپی لرو کومی چی به دی قسم دی ۱ ابتدای ارزیاپی ۲ مینځنی ارزیاپی ۳ اخری ارزیاپی ۴ کڼه ارزیاپی ۵ مجموعی ارزیاپی

Reason for beginning E. 1 to identify the problems 2- the select beneficiaries 3- to collect base line data from the site
 د اولی یا ابتدای ارزیاپی دلیل دادی چی مونږه مشکل وپیژنو ۲ مستفیدین مشخص کرو ۳ او اساسی معلومت راتول کرو

Reason for midterm evaluation 1- to find weakness and strong points of the project 2- to measure progress 3- to improve monitoring 4- to improve efficiency and effectiveness
 د مینځنی ارزیاپی دلیل دادی چی مونږه د پروژي قوی او ضعیفه نقطی پیدا کرو او خپل پیشرفت اندازه کرو ۳ نظارت تقویه کرو د پروژي موثریت او مثبت زیات او تقویه کرو

Reasons for final evaluation 1- to know about the achievement 2- to decide for better planning in for the future
 د اخری ارزیاپی دلیل دادی چی لاس ته راورنی وڅیرو ۲ داینده لپاره دښه پلان جوړولو تصمیم ونیسو

Reason for Meta evaluation to evaluate all the projects of an organization
 د کڼه ارزیاپی دلیل دادی چی مونږه غواړو چی د یوی اداری ټولی پروژي ارزیاپی کرو

Reason for thematic evaluation to evaluate the entire project for a country or for all society
 د مجموعی ارزیاپی دلیل دادی چی مونږه د یوی کمنتی او یا یو هیواد یا یوی جامعی لپاره پروژي ارزیاپی کوو

But for ongoing project we just use beginning evaluation, midterm evaluation, and final evaluation
 لیکن داباید په یاد ولرو چی دهغه پروژو لپاره چی مونږه اوس د تطبیق لاندی نیولی دی یواځی دری قسمه ارزیاپی لرو کومه چی عبارت دی له ابتدای / مینځنی او اخری ارزیاپی څخه

د ارزیاپی کونکی قسمونه General types of evaluator

Generally we have two kinds of evaluators which are 1-internal evaluator 2-external evaluator

په عمومی توګه مونږه دوه قسمه ارزیابی کونکي لرو کوم چی عبارت دی به داخلی او خارجی ارزیابی کونکي څخه

Internal evaluator is evaluator which works for the same organization

داخلی هغه چا ته ویل کیږی کوم چی به خپه د پروګرام د تطبیق کونکي موسسی په نمایندګی کی پروژہ ارزیابی کوی

External evaluator is evaluator which come from a second organization and evaluates the project of other organization

او خارجی هغه چا ته ویل کیږی چی دیوبل ارګان په نمایندګی باندی دیوبل ارګان پروژي ارزیابی کوی

Note: valid it means well worked true and invalid means not reliable untrue

د پروژي اقسام نظر د کار څرنگوالی ته

تکمیل شوی پروژي ۲ روانی ۳ آینده 2- ongoing projects 3- future projects
پروژي

Why we want to implement a project? Because we want to solve a problem and we have four kinds of problems in general ولی مونږه غواړو چی یوه پروژہ تطبیق کړو ؟ ځکه چی مونږه غواړو چی مشکلات حل کړو او مشکلات ټول په څلور قسمه دی چی عبارت دی له اجتماعی مشکل لکه تعلیم وصحت ۲ عنعنوی مشکل لکه د رواجی ژبی نه استعمالول ۳ اقتصادی مشکل لکه کم عایدات ۴ سیاسی یا اداروی مشکلات لکه غیر موثره حکومت داری ، جنگ ، اوبی امنیتي

The social problem as education and health 2- cultural problems as using of traditional language 3- economic problems as low incomes 4- political or organization problems as ineffective government and are fighting or bad security

د خطر ونو قسمونه دیوی پروژي د تطبیق لپاره مونږه عموماً دوه قسمه خطر ونه لرو ۱ امنیتي مشکل دی چی هغه یو ناممکنه مشکل دی او دحل وړ نه دی هغه مونږه نه شو حل کولای ۲ حصه اخستونکی یا مستفیدین نه غواړی چی مونږ سره په پروګرام کی برخه واخلی نو ددی مشکل دحل لپاره مونږه باید اول دهغه مشکل علت پیدا کړو چی دوی ولی زموږ پروګرام نه غواړی دهغی نه وروسته به دهغوی دحل لپاره پیدا او میجر ته به بی ولیرو دا نور په منیجر پوری اړه لری چی هغه زموږ پیشنهاد منی او یا بی ردوی

Kinds of risk for a project generally we have two kinds of risk for every project

A 1-Security risk which is impossible for us to solve this problem

2-Participants or beneficiaries don't want to join our program so for the solution of this problem first we must know that why they don't want to join our program and after the definition of the reason we just provide a possible suggestion to our managers then it belongs to project managers that they accept our ideas or to reject it

دمعلوماتو راټولو طریقې **Methods of data collection**

په عمومی توگه مونږه په دوه قسمه معلومات راټولولای شو ۱ کمیتی معلومات ټولنه ۲ کیفیتي معلومات ټولنه د کمیتی معلوماتو مسالونه دخلکو دتعداد شمیره کوم چی په پروگرام کی وجود لری د تولیداتو او خدماتو تعداد د سرچینو تعداد کومی چی ضرورت دی د ترلاس لاندی پروگرام مالی قیمت

خو ولی په کیفیتي معلوماتو کی بیا دخلکو احساسات، رویه ، قابلیت ، کیفیتونه ، تکره توب ، شامل دی دیادولو وړ ده چی دا چی معلوما راټول په دوه قسمه دی همدا راز معلومات هم په همدی دوه پورتنیو قسمونو باندی دی

Generally we have two kinds of data collection 1- quantitative 2- qualitative

1-example of quantitative data collection as No of people involved in the program

No of products and services which are produced amount of materials and resources

Available required and financial cost of running the program

Examples of qualitative data collection people's behavior attitudes, abilities, qualities, motivation, and values

د ارزیابی او نظارت ساما نونه General tools of M&E

مونږه د نظارت او ارزیابی لپاره له پینځه وسایلو نه کار اخلو خو خپل مانیتورینگ او ایوالویشن سیستم په مخه بوزو او کنترول یی کرو

We have five tools for M&E system it means we can collect data and information and also can arrange our M&E system by using of five things which are

1-formal survey for example= questioners, check list, meetings, interview, focus group,

رسمی سروی دمثال په ډول سوال نامی ، چک لیست ، جلسی ، فوکس گروپ ، او انټرویو

2-Rapid appraisal methods for example direct observation

۲ تنده او تیزه اولی طریقه د مثال په قسم راساً د ساحی څخه لیدنه او کتنه

3-Participatory methods for example participatory rural appraisal

۳ مشترکه طریقه دمثال په ډول مشترک معلومت را ټولول له قسم قسم ابتدای خلکو نه یا دخپل دفتر له همکارانو نه

4-performance indicator for example input, output, outcome, impact

۴ د شاخصونو یا د پروژی د نمایندگانو فعالیت او کار دمثال په ډول داخلول ، خارجول ، لاس ته راغلی ، تاثیرات

5-logical framework

۵ منطقی د کار چوکاټ

Note: but when we go for direct observation we must use the following methods to collect data

یادونه لکن کله چی مونږه له ساحی نه رسماً لیدنه کوو نو هلته بیا د معلوماتو راټولولو لپاره دری نور شیان استعما لوو

1-verbal question for example survey forms, interview, questionnaires, check list, meetings

۱ فعلی سوالونه لکه د سروی ورقي، انټرويو، سوالنامې، چک لیست، میتنگ او داسی نور

2-written question for example test of knowledge

۲ لیکلی سوالونه دمثال په ډول دپوهی او تعلیم او احساساتو معلومول

3-physical measurement for example height, weight, and medical test

۳ ظاهری اندازه گیری دمثال په توگه جگ والی، پلن والی، او طبی څیرنه

Parts of questioners, project name sit visit date question place and place for recommendation

د نظارت او ارزیابی د څیړنو قسمونه M&E General approach of

	Approach name دڅیړنی نوم	Major purpose عمومي هدف
1	Goal based داساسی هدف لپاره	Assessing achievement of goals and objectives د هدف او مقصد لاس ته راوړنی ارزیابی کوی
2	Decision making دتصمیم جوړونه	Providing information یواځی د معلوماتو تولید دی
3	Goal free بغير له هدفه	Assessing the full range of project effect intended and unintended دپروژي مکلمه ارزیابی هغه شیان چی مونږ توقع درلوده او هغه شیان چی مونږ توقع نه درلوده
4	Expert judgment اختصاص د فیصلی	Use of expertise د خپل تخصص استعمال

دنظارت او ارزیابی د کار پروسه M&E process

- 1- M&E work plan 1- دنظارت او ارزیابی د کار پلان
- 2- Site visit 2- ساحي ته تلل
- 3- M&E report 3- دنظارت او ارزیابی د راپور تهیه کول
- 4- Report verification 4- دراپور تاییدول
- 5- Finalized report 5- د راپور تکمیلول
- 6- Sharing report 6- دراپور شریکول به نورو سره
- 7- Documentation 7- د اسنادو په دوسیه کی ساتل

Means of verification (MoVs) should clearly specify the expected source of information we need to collect or we need to consider how the information will be collected

دټايدولو معنی او مفهوم مواد هغه مواد دی چی مونږ ته مشخص کوی چی باید له کوم خای نه معلومات را ټول کړو

Logical framework serves as a useful tool of M and E to review progress and take corrective action or the logical framework is an analytical tool used to plan monitor and evaluate projects

منطقی د کار چوکاټ یو د کارور مواد دنظارت او ارزيايي دسیستم ده چی ددی دخدمت په واسطه د پروژي پیشرفت کتلاي شو او داصلاح کولو فعالیت سرته رسوو او یا داچی دا یو تجزیوی وسیله ده چی دهغی په واسطه نظارت پلان کوو او پروژہ ارزيايي کوو چی عمومی شکل یی په لاندی چوکاټ کی ذکر شوی دی

Project structure دپروزي ساختمان	Verifiable indicators دټايد لايق شاخصونه	Means of verification دټايدولو معني او مفهوم مواد	Assumption فرضي او نظرونه
Final goal اخري هدف			
Intermediate goal داخلي هدفونه			
Out puts لاس ته راغلي مواد			
Activities فعاليتونه			

Report

Collecting information fact and figures about a specific issue is report and it has five functions which is SMART and it means (S) specific (M) measurable (A) achievable (R) relevance (T) time bond دمعلوماتو اعدادو اوارقامو راتولول ديوی مشخصی موضوع په هکله عبارت دی له راپور څخه

اودا پينځه صفتونه لری چی عبارت دی له مشخص، قابل داندازه گیری، قابل دلاس ته راورلو، رابطه ولری، معلوم وخت

Kinds of report

Technical report تخنيکی	Progressive report دپيشرفت	Narrative report روان اوساده
----------------------------	-------------------------------	---------------------------------

The 1-Narrative report is a report which is same to a story

اول روان راپور ديوی قصی په شان ليکل کيږی

2-progressive report is a report which is showing the progress of a project and if we want to know about the progress of the work so we must compare the baseline date or the situation which was before of the implementation of the project with the present situation

دوهم دپيشرفت راپور هغه راپور دی چی مونږ ته دکار ترقی اوپيشرفت راښايی اوداچی مونږه څه رنگه کولای شو چی دپروژي په پيشرفت باندی پوه شو نو پايده اساسی او اولنی ټول شوی معلومات باید مونږه مقایسه کړو له اوسنی معلوماتو سره

3-technical report is a report which is for management and technical issues only

تخنیکي راپور هغه راپور دی چی منیجران ورځنی گټه اخلی

Parts of report دراپور اجزای

1-cover sheet 2-project back ground 3- accomplishments 4- recommendation
- 5-M&E methodologies

1- دپوښ ورځه 2- دپروژي معلومات 3- تکمیل والی 4- بیا نظریه 6- دنظارت او ارزیابی طریقه چی دراپور په جوړولو کی ورځنی کار اخستل شوی

Necessary things for a cover sheet are project name project number date of report and writer name دپوښ په ورځه کی باید دپروژي نوم دراپورتاریخ دلیکونکی نوم موجود وی

Accomplishments mean is the problem and solution دتکمیل والی معنی مشکلات او دحل لاری بی دی

Efficiency and effectiveness موثریت او مثریت

1-Getting work done with a minimum of effort or expense or west or getting work done according to donor's budget or project budget Is efficiency

دکمپیسو او کم وقت په مقابل یادپیسو دورکونکی د پیسو مطابق دکار ختمولو ته مثریت وی

2-Accomplishment tasks that help fulfill organizational objectives is effectiveness

تکمیلول د اهدافو کوم چی دیوه سازمان له ټولو اهدافو سره کمک کوی ورته موثریت وی

In efficiency we care about time and money but in effectiveness we don't care about them

په موثریت کی مونر باید پیسو او وقت ته پاملره وکړو ولی په موثریت کی دا مهمه نه ده باید زمونږه کار سم شی

3-management mean is getting work done through others

په نورو باندی دکار کولو مهارت ته مدیریت وایی

4- Office is an important service function دفتر دخدماتو یوه مهمه منبع ده

Indicator شاخص یا نماینده

Indicator is a measuring unit for the project progress or it is a signal of change

Through indicators we can answer the question such as how many, how often, how much and who, it has to general types 1- intermediate indicator 2- final indicators

شاخص دپروژي دپیشرفت اندازه کولو لپاره یو معیاری واحد دی یا د تغیر یوه اشاره ده داندیکتر پواسطه مونږه دالاندی قسم سوالونو ته خواب ورکولای شو لکه څمره، څوخله، څوک، اودا دوه قسمه دی چی مینځنی او اخری شاخصونه

۱-کله چی یو انیکتر هغه فکتورونه اندازه کوی کوم چی د پروژي د تاثیراتو او تغیراتو دلاس ته راوړنی کی برخه اخلی نو مونږه ورته مینځنی اندیکتر وایو چی دا بیا په دوه قسمه دی داخلیدونکی او خارجیدونکی

۲-کله چی مونزه د یوی مداخلی تاثیرات په جدا ډول باندی په یو عمل کی دصیح کیدو لپاره اندازه کوو نو ورته اخری اندیکتر وایو چی هغه هم په خپل وار سره په دوه قسمه دی چی لاس ته راغلی او تاثیر لرونکی یی بولی

- 1- When an indicator measure the factor which contribute in the process of achieving of outcome, impact or effect so we say it intermediate indicator and it has two types
The first is input indicator and the second is called an output indicator
- 2- When we measure the effect of an intervention on individual of well-being we call it a final indicator and it has also two types which are outcome and impact indicator

شاخصونه Indicators

Intermediate indicator مینځنی		Final indicator اخری	
Input داخليدونکی	Output خارجيدونکی	Outcome لاسته راغلی	Impact تاثیرات

1-(input indicator) when an indicator measures the various financial and physical resources dedicated to a goal called input indicator for example money, materials, for school construction

۱-داخلي اندیکتر که چی یو اندیکتر یا شاخص دیوی پروژي لپاره اولی مالی او نور فزیکي شیان اندازه کوی نو دی ته داخلی اندیکتر وای لکه دیو بنونځی درغولو لپاره پیسی، خبنتی، موتر او نور مواد چی دا ټول ان فوټ مواد دی او یا د ماشومانو د تریننگ لپاره داستاندانو تعداد او دهغوی لپاره پیسی او داسی نور

2-(output indicator) the result of input is output or the goods and services which are produced by our input is output for example no of classroom build no of children trained

۲-خارجیدونکی شاخصونه د داخلیدونکو شاخصونه نتیجی ته خارجیدونکی شاخصونه وایی یا هغه خدمات او شیان چی د ان فوټ په وجه مینځ ته راغلی اوټ فوټ بلل کیری لکه د پیسو د لگښت نه وروسته د جوړ شویو صنفونو تعداد او یا دهغه ماشومانو شمیره چی تریننگ یی حاصل کړی دی

3-(outcome indicator) capture access to use of and satisfaction with public services for example no of children going to school and repetition rate or no of children who complete the primary school cycle

۳-لاسته راغلی شاخصونه هغه شاخصونه دی چی د هغوی په واسطه مونزه کولای شو دخلکو قناعت او لاس رسی زموڼر خدماتو ته اندازه کړو لکه دهغو شاگردانو تعداد کومو چی د ابتدای بنونځی دوره مکمله کړیده او یا دهغه شاگردانو تعداد کومو چی اوس په خپلو درسونو کی زیاتوالی راوستلی دی او هڅول شوی دی ځکه چی دهغوی احساسات بدل شوی دی

4-(impact indicator) measure key dimensions of well-being such as freedom from hunger, literacy, good health, empowerment, and security

۴-تاثیراتی شاخصونه هغه کار اندازه کوی چی نور هیڅ عیب ونه لری او نور کار ته پکی ضرورت نه وی لکه مکمل سواد ، د ولوری ختمیدل ، ښه صحت ، مالداری او ثروت ، ښه امنیت او داسی نور

د یو شاخص صفتونه Function of indicators

It has two functions which will be a percentage and rate or ratio

شاخص دوه صفتونه لری چی عبارت دی له فیصد او تعداد یا قیمت نه یعنی حتماً باید دا دوه صفتونه ولری که نه نو شاخص نه شو ورته ویلای مثلاً خو فیصده خلک دا باور لری او یا خو کسان داسی باور لری

د یو انديکتر جوړولو طريقه Developing indicators

Step 1 identify problem situation you are trying to address for example want to increase literacy

۱-په اول قدم کی باید مونږه د خپل مشکل یا حالت بیان کړو کومو ته چی مونږه غواړو چی ورسپړو مثلاً که خوګ غواړی چی سواد زیات

Step 2 develop a vision for how you would like the problem areas to be for example I want everyone in my village must can write in least his name

۲-په دوهم قدم کی باید مونږه یوه نظریه جوړه کړو ددی لپاره چی مونږ څه غواړو چی دا مشکل باید څمره حل شی مثلاً غواړو چی زموږ په کلی کی باید هر خوګ وکولای شی چی حد اقل خپل نوم ولیکی ځکه چی اوس بی نه شی لیکلای

Step3 develop process vision for how you want things to be achieved for example for this goal what will be your first step to make it sure that you will reach to your goal

۳-په دریم قدم کی باید مونږه داسی یوه نظریه تولید کړو چی څرنگه مونږه کولای شو چی دغه شیان ددی کار لپاره حاصل کړو زموږ اول کار باید ددی هدف ته درسیږو لپاره څه وی

Step 4 develop indicators for effectiveness for example how many people will get the benefit of this kind of project and what will be the impact of this project

۴-په څلورم قدم کی مونږ باید دتاثیراتولپاره شاخصونه ترتیب کړو یعنی څمره خلک په کومه اندازه باید له تا ښیرلاندی راشی

Step 5 develop indicators for efficiency targets for example how can I do this with a minimum of effort or expense

۵-په پینځم قدم کی مونږه باید د مثریت لپاره شاخصونه جوړ کړو یعنی څمره ژر او په څمره کم لگښت باندی مونږ کولای شو چی دا کار باید وکړو

د ارزيابي قسمونه

Kinds of assessment

Review	Evaluation
The basic purpose of the review is to arrange a criteria for measurement د بیا کتنی اصلی هدف دادی چی مونږ ته د اندازه کولو لپاره یوسرحد جوړ کړی	The basic purpose of evaluation is to show where is the objectives of the piece of work has been achieved and what impact has been made دایو الویشن اصلی هدف دادی چی مونږ ته معلومه شی چی د پروژي اهداف په کوم ځای کی لاس ته راغلی اوڅه تغیرات جوړ شوی دی

د مشکل دحل کولو لپاره یو طريقه Problem solution

Step1 write your problem in a sentence step2 what is the possibly causes step3 what is the possible solution step4 what is the best possible solution step5 create an implementation plan

اوله محله کی خپل مشکل په یوه صفحه کی ولیکه دوهم فکر وکړه چی څه علت وو چی دا مشکل پیدا شو دریمه مرحله کی فکر وکړه چی امکان لرونکی حل به یی کومه کومه لاره وی څلورمه مرحله کی فکر وکړه چه بهترینه حل به یی کوم یو وی او په پینځمه مرحله کی د تطبیق لپاره ورته یو پلان جوړ کړه

ارتباطی یا نتیجوی زنجیر Value chain or result chain

دپروژی اخر

Impact تأثیر لرونکی یا تاثیرات		Effect on living standards Infant and child mortality prevalence of specific disease دژوندون عمومی تغییرات لکه دطفل او مور ژوند او مرگ له پیژندل شویو مرضونو مخنیوی
Outcome لاسته راغلی		Access usage and satisfaction of users No of children vaccinated percentage within 5km of the health center لاسرسی استعمال او قناعت د خلکو لکه دواکسین شویو اطفالو تعداد د کلینیک ۵کیلومتره په اوږدو کی د خلکو فیصدی
Out puts خارجیدونکی		Goods and services generated No of nurses Availability of medicines هغه سامانونه او خدمتونه چی تولید شوی دی لکه د نرسانو تعداد او موجوده دواپی
Input داخلیدونکی		Financial and physical resources Spending on primary health مالی او فزیکي سچینی کوم چی داوایه صحت لپاره په مصرف رسیږی

دپروژی شروع

Kinds of manager 1top manager 2middle manager 3 first line managers or team leaders

دمنیجرانو قسمونه اول جگ منیجران دوهم مینځنی منیجران او دریم د اول کتار منیجران یا تیم لیډر

Kinds of management 1 anarchic management 2 auto critic 3 democratic management

1-anarchic management managers want to keep the staff in the dark and don't involve them in decisions only a manager can make a decision and can decide about anything

انارشیک منیجمنٹ ہغہ منیجمنٹ ته وای چی دهغوی منیجر له خپل کارمندانو سره ډیر دیکتورانه چلند کوی او هغوی باندی جبری یو کار کوی او همدا راز هغوی په تیاره کی ساتی او په پلان کی بی نه شریکوی

2-auto critic everyone makes his own decision and don't care about the decision of others

اوتو کراتیک یا په خپل سر مدیریت هغه مدیریت دی چی په هغه کی کارمندان ازاد وی او هر څوک هر څه چی وی غواری تر سره کوی بی یو د بل له مشوری نه پرته هر څه کولای شی

3-democratic management manager involves all staff and everyone in decision making and works as a team and or a group and this is the best style of management

دیموکراتیک مدیریت هغه مدیریت دی چی په هغه کی مدیر خپل ټول کارمندان په تصمیم نیولو کی له خان سره شریکوی او ټول په یو ځای کی دیو شی په اړه تصمیم نیسی چی دا یو بهترینه قسم دمدریت ده

The team is a group of individual with different qualification which works together to achieve the goals of an organization it has five functions which are

ټیم عبارت له یوی ډلی خلکو څخه دی چی مختلف استعداد لری اوپه مشترکه ډول کار کوی تر څو دیوه سازمان اهداف لاس ته راوړی او هر ټیم پینځه صفتونه لری کوم چی عبارت دی له لاندینی چوکاټ څخه

Commitment تعهد یا وعده	Communication خبری او تفاهم	Purpose هدف او مطلب	Trust اعتماد	Involvement دیو بل بنکیول په یو کار کی او یا په مسولیت کی شریکول
----------------------------	--------------------------------	------------------------	-----------------	---

Meaning of team

دټیم اصلی معنی

TEAM M=more	یو ځای T= together	هر یو E= everyone	همیشه A= always	نور هم
----------------	-----------------------	----------------------	--------------------	--------

Evaluation can be formative and summative

ارزیابی هم ابتدای کیدای شی او هم نهایی

Formative taking place during the life of the project or organization with the intention of improving the strategy or way of functioning of the project or organization

دپروژی په یا د سازمان د دوام په دوران کی دیوی دمی اخستل له دی نظریی سره چی گویا ستراتیژی یا اهمیت د پروژی یا سازمان تقویه کړی یا دهدف رسیدو لاره یی هواره شی نو دا ابتدای بلل کیږی

Summative drawing leanings from a completed from a completed project or an organization that is no longer functioning

نهای هغه ته وایی چی د پروژې یا سازمان له بشپړ ساختمان څخه دیو شی دزده کړی لپاره کار واخستل شی چی دا اوږد مهاله کوم بل هدف نه لری

Three kinds of planning

Strategic planning	Action planning	Overview of planning
--------------------	-----------------	----------------------

We use strategic planning for the implementation of a project

مونږه ستراتیژیک پلان ددی لپاره استعمالوو چی یوه پروژه تطبیق کړو دیو مشخص هدف ته درسیډو لپاره

We use overview of planning to take corrective actions in our available planning

بیا کنتی پلان ددی لپاره ترتیبوو چی که چیری زمونږ په پلان کی کوم تغیر راشی نو دهغی په واسطه یی اصلاح کوو

We use action planning to design our daily monthly and annual activities

مونږه کاری پلان ددی لپاره ترتیبوو چی خپل ورځنی هفتوار میاشتنی او کلنی کارونه تنظیم کړو

Every work plan in M&E should have the following functions

په نظارت او ارزیابی کی هر پلان باید لاندی خواص ولری

- 1- Identify key tasks ۱-اهداف تعیین کړی
- 2- Set targets for our indicators and key management tasks ۲-د شاخصونو یا اندیکترو لپاره اهداف تعیین کړی او د مدیریت د کلی لپاره پکی اهداف موجود وی
- 3- Determine staff members responsible for achieving them ۳-او مشخص کړی کارمندان چی څوک دکوم کار د لاسته راوړلو لپاره مسول دی
- 4- Articulate the M&E schedules ۴-دنظارت او ارزیابی تقسیم اوقات پکی واضح بیان شوی وی
- 5- Allow us to clearly report performance ۵-د دکارونو د صاف راپور ورکولو لپاره اجازه راکړی

او همدا راز په هر پلان کی باید مونږه لاندی انتخابونه And also in every M&E planning we must select
ولرو

- 1-What do we want to know ۱- مونږه څه غواړو چی به څه باندی پوه شو
- 2-different kinds of indicators ۲- د شاخصونو مختلفه قسمونه
- 3-how will we get information ۳-او مونږه څرنگه کولای شو چی معلومات راټول کړو یا لاسته راوړو
- 4-who should be involved ۴- باید په دی خبره کی څوک بنسکیل وی او یا څوک به یی پر غاړه اخلی

Because under Evaluation we look at the purpose, key evaluation question, methodology

داخو ځکه چی مونږه په ارزیابی کی دهدف د ارزیابی اصلی پوښتنو او د ارزیابی د طریقی په باره کی فکر کوو

M&E plan process

څرنگه کولای شو یو د ارزیابی او نظارت پلان جوړ کړو

اول قسم Step 1	1	Decide to evaluation فیصله کوو تر څو یو پروژہ ارزیابی کړو
	2	Choosing evaluation goals and methods دارزیابی اهداف او طریقی انتخابوو
	3	Deciding who will take part تصمیم نیسو چی څوک به پکی حصه اخلی
	4	How and when څرنگه او څه وخت
	5	Making a detailed plan ترتیبول دیو جوزیات لرونکی پلان
دوهم قسم Step 2	1	Collecting materials and resources د موادو او سرچینو راټولول
	2	Beginning evaluation دارزیابی پیل کول
درېم قسم Step 3	1	Using evaluation methods chosen such as questionnaires, surveys استعمالول د ارزیابی د طریقیو کوم چی انتخاب شوی وو لکه سوالنامی سروی گانی
	2	Studying records etc... مطالعه کول د یاداشتونو او داسی نور
څلورم قسم Step 4	1	Studying the facts and figures and information collected during the evaluation مطالعه کول د اعدادو ارقامو او هغه معلوماتو کوم چی د ارزیابی په وخت کی راټول شوی وو
پنجم قسم Step 5	1	Reaching conclusion writing them down and studying them تصمیم ته رسیدل هغه ځان سره لیکل او بیا مطالعه کول
شپږم قسم Step 6	1	Preparing the report د راپور چمتو کول
	2	Deciding how to improve monitoring دنظارت د تقویه کولو لپاره د تصمیم نیول
	3	When to evaluate again او داچی بیا به کله ارزیابی کوو هم باید تصمیم بی ونیول شی

Deference between goals and target دهدف و مقصد تر مینځ توپیر

Goals are the objectives a country or society wants to achieve they are often expressed in non-technical qualitative terms such as eradicate hunger, reduce poverty, increase literacy

هدف هغه مطلبونه دی کوم چی یو ملک یا یوه جامعه غواړی چی تر لاسه یی کړی دوی اکثرأ واضح کیږی په نا معینه وختو نوکی یعنی وخت یی مشخص نه وی د رسیدو لپاره لکه دلوری له مینځه وړل د فقر کموالی او دسواد

Target is the quantified level of the indicator that a country or society wants to achieve at a given point in time for example a country could set a target of less than 10% of underweight children or a target of 80% net primary enrolment ratio by 2011

مقصد د شاخصونو یو کمیتی سطحه ده کوم چی یو ملک یا یوه جامعه غواړی چی تر لاسه یی کړی په یو مشخص زمان او معین وقت کی لکه یو ملک د ماشومانو کوم چی له وزن نه کم وی دهغوی له ۱۰٪ نه کم هدف جوړوی یا یو هدف د ۸۰ فیصده دنوم لیکنی خالصه تناسب جوړوی تر ۲۰۱۱ کال پوری چی دمره شاگردان باید بنونخی ته داخل شی

Difference between goals and Objectives هدف او مطلب تر مینځ فرق

1-objectives must have the function of SMART which means objectives must be 1-specific 2-measurable 3-achievable 4-relevant 5-time-bound

مطلب باید د سمارت خواص ولری چی هغه پخوا د راپور لپاره ذکر شوی دی ولی هدف باید یواخی د ایس ار خواص ولری د کوم مطلب چی دی مشخص باید وی او همدا رنگه د رسیدو وړ وی یعنی کامیابی یی شونی کار وی

The goal should be SR and it means specific and reachable

تحقیق Research

Research is finding out what you don't already know and it has two basic purposes

تحقیق عبارت دی له پیدا کول دهغه شیانو کوم چی ته تر اوسه پوری نه پیژنی او دوه اساسی اهداف لری

First to learn something

اول هدف دادی چی یو شی زده کړی او وی پیژنی

Second to gather evidence

دویم هدف یی دادی چی شواهد ثبوتونه او دلایل ورته راټول کړی

Three types of research د تحقیق کولو درې قسمونه

Pure research خالص تحقیق	Original research اصلي تحقیق	Secondary research دوهمی تحقیق
-----------------------------	---------------------------------	-----------------------------------

1- Pure research is finding something by examining something for example for the sake of seeing what happens not to solve a problem

خالص تحقیق هغه تحقیق یا څیړنی ته وای چی په هغه کی یو شی دبل شی د امتحانولو له وجی مینځ ته راځی چی ددی اصلي مطلب دادی چی پوه شو چی څه واقع کیري نه دا چی کوم مشکل حل کړو

2- Original research or primary research looking for information that nobody else has found for example to discover something new

اصلي څیړنه هغه څیړنه ده چی به هغه کی هغه معلومات پیدا کوو کوم چی تر اوسه بل چا نه دی پیدا کړی د مثال په توگه د بیونوی شی کشفول

And this original research requires two things 1-what has already been discovered having a background on the subject 2-formulating a method to find out what you want to know

او دغه اصلي څیړنه دوه شیانو ته ضرورت لری کوم چی عبارت دی له پوهیدل ددی چی تر اوسه پوری څه کشف شوی دی چی له موضوع سره اړیکه ولری او دوهم داچی یوه طریقه جوړه کړه چی پوه شو چی مونږ څه غواړو چی پیدا کړو او یا په کوم شی باندی پوهیدل غواړو

3- Secondary research is finding out what others have discovered trying to reconcile conflicting viewpoints

دوهمه څیړنه هغه څیړنه ده چې دیو بل چا په واسطه چې څه کشف شوی وی په هغه کې بیا قضاوت کوی او ضعیفی نقطی یی را پیدا کوی دبیا اصلاح لپاره

And also we have directed and non-directed research رهنمای شوی اونه رهنمایی شوی څیړنه

(a) Directed research if we have a goal in our mind and want to collect information about a specific thing so this is directed research and or our project manager want to know a specific thing

که چیری مونږه په خپل ذهن کې دیو شی لپاره هدف ولرو او دهغی په باره کې معلومات راټولوو او یا زمونږ منیجر غواری په یو څه باندی پوه شی او دهغه لپاره معلومات راټولوو نو دا رهنمایی شوی څیړنه ده

(b) Non-directed research if we see something and begin collection of information about it and asking someone feeling about it and don't have a goal in our mind so it is non-directed research

که چیری مونږه په ذهن کې هدف ونه لرو او یو شی اووینو بیا په هغه باندی د پوهیدو لپاره له خلکو نه پوښتنه کوو او دهغه په باره کې معلومات راټولوو نو دا غیر رهنمایی شوی څیړنه ده

Note: If you already know something so this is not research it is just self-congratulation for perspicacity که مونږه په یو څه باندی تیارپوهیرو نو دا تحقیق نه بلکه دخپل عقل پخول دی

Evidence one thing that many people leave out of their discussions on just about anything and back up their ideas is evidence or evidence is the key to having others accept your ideas or evidence is a piece of information that support a conclusion

ثبوت اوشواهد هغه شیان دی چې ډیر خلک یی د خپلو خبرو پر مهال دخپلی ادعا د مضبوطولو لپاره استعمالوی او یا دا هغه کیلی ده چې خلک ددی په درلودو سره کوی شی ستا نظری اومنی اویا دمعلوماتو هغه مجموعه ده چې تصمیم تقویه کوی

Kinds of evidence examples, illustration, analogy, comparison لکه مثالونه، شباهت، یوه څیره توب، مقایسه

Sources of evidence personal information, books, interview, focus group, newspaper etc.....

مونږه کولای شوی چې ثبوت اوشواهد له دی خایونونه پیدا کړو شخصی معلومات، کتابونه، انټرویو، اخبار، فوکس گروپ

Statistics another form of evidence is statistics and it is favorite evidence of many writers and speakers they provide actual numbers in support of ideas and conclusions

احصایه د ثبوت یو بله نوعه ده چې دډیرو لیکوالانو او خبری کونکو دمنلو وړ ده ځکه چې هغوی دیو ثابت عدد په بیانولو سره خپله ادعا نوره هم کلکوی

Brainstorming the process of selecting a topic is called brainstorming and it makes is sound like you are doing something extremely powerful with your mind

دیو مضمون یا هدف دتعیینولو مرحلی ته برین سترومینگ وایی دا تاسو دومره قادر کولای شی چې ته اطمینان پیداکړی چې یو شی ته په خپل ذهن او بنه پوره په وس سره سرته رسولی شی

Process of research 1- choose topic 2-beginning research 3- reaching conclusion

دڅیړنی مرحله کی باید اول موضوع وټاکي بیا ریسرچ شروع کړی او بیا خپل تصمیم ته ورسیري

We have two kinds of research study which are census study and sampling

په عمومی توگه دڅیړنی مطالعه په دوه قسمه ده کامله او نوعه لرونکی

Census study if data is gathered on every member of the population this type of research is called census study که دجامعی له ټولو کسانو نه معلومات راټول کړو نو دا کامله څیړنه ده

Sampling if we have a large group of population and obtain information from some of them for a specific issue we call it sampling که چیری یوه غټه جامعه ولرواودیوی موضوع په هکله له ځینو کسانو معلومات راټول کړو نو دی څیړنی ته نوعی څیړنه وای

نوع بندی یا قسم بندی څیړنه Sampling

Probability sampling احتمالی نوع بندی	Nonprobability sampling غیر احتمالی نوع بندی
--	---

Probability sampling each member of the population has known دجامعی هر سړی پیژندلی شخص وی

Non probability sampling members is selected from the population in some nonrandom manner په دی طریقہ کی مونږه له جامعه څخه یو څوکسان د یوی خاصی طریقې په واسطه انتخابوو

Probability sampling

Random sampling تیزه نوع بندی	Systematic sampling سیستم لرونکی نوع بندی	Stratified sampling قشر لرونکی نوع بندی
----------------------------------	--	--

Nonprobability sampling

Convenience sampling	Judgment sampling	Quota sampling
----------------------	-------------------	----------------

Stratum is a subset of the population that share at least one common characteristic

سټریټم دیوی جامعه یا ټولنی مجموعه ده کوم چی حداقل یو عمومی احساس مشترک ولری

The survey collects information and getting exact no of different situation is called a survey

سروی راټولول د معلوماتو او حاصلول د یو معین عدد دمخلفو حالاتو په باره کی عبارت دی له سروی څخه